

PROGRAM WYCHOWAWCZY

ZDROWY I BEZPIECZNY PRZEDSZKOLAK

PRZEDSZKOLE SAMORZĄDOWE NR 95
ul. Żywiecka 24, 30-427 Kraków
W KRAKOWIE

Opracowanie:

Małgorzata Kasprzyk
Elżbieta Jagodzińska
Aneta Frey –Kobyłska

Spis treści

- I. Wstęp
- II. Podstawa prawna (zgodność z podstawą programową)
- III. Cel główny
- IV. Cele szczegółowe
- V. Cele programu
- VI. Kryteria sukcesu (spodziewane efekty)
- VII. Standardy osiągnięć edukacyjnych
Bądź kulturalny
Bądź koleżeński
Kontroluj swoje zachowanie
Poznaj tradycje rodzinne i narodowe
Dbaj o zdrowie i bezpieczeństwo
- VIII. Procedury osiągnięcia celów

Metody pracy

Formy pracy

Warunki bazowe niezbędne do realizacji programu

- IX. Warunki realizacji
- X. System motywacji
- XI. Ewaluacja
- XII. Bibliografia

Załączniki

I. WSTĘP

Wychowanie jako proces – zgodnie z większością definicji – to utożsamianie z oddziaływaniem na psychikę i zachowanie człowieka, przy czym przez oddziaływanie rozumie się szczególnie wywieranie wpływu na zmiany czy przeobrażenia w osobowości i zachowaniu.

Ostatnio w wielu definicjach wychowania akcentuje się nie tyle wywieranie bezpośredniego wpływu na wychowanków, ile wspomaganie ich w naturalnym i spontanicznym rozwoju. Zgodnie z takim postulatem wychowywać oznacza wyzwać, dodawać odwagi, usuwać wpływy zagrażające naturalnemu i spontanicznemu rozwojowi dzieci, przygotowywać ich do przyszłego życia przez mobilizację do własnej aktywności, pobudzać do zachowań zgodnych oczekiwaniami społecznymi, zasadami moralności. W tak rozumianym wychowaniu ważna jest rola współdziałania i współpracy pomiędzy wychowawcą a wychowankiem, a nade wszystko sposób wzajemnego porozumiewania się w warunkach autentycznego partnerstwa.

Efektywność oddziaływań wychowawczych zależy od umiejętności psychopedagogicznych nauczyciela. To one są warunkiem realizowania konstruktywnego procesu wychowania, czyli takiego, który jest bodźcem do rozwijania aktywności i dyspozycji twórczych przedszkolaka. Otwartość, empatia, samoświadomość, autentyczność i akceptacja samego siebie otwierają nauczycielowi drogę do mądrego prowadzenia procesu wychowania. Nauczyciel musi odznaczać się wysokim poziomem rozumienia uczuć zarówno pozytywnych jak i negatywnych, oraz określania źródeł emocji w interakcji z wychowankiem.

Nauczyciel powinien prezentować postawę głębokiego zainteresowania dobrem dziecka, wyrażać szacunek dla jego indywidualności i wartości jego osoby.

Przedszkole jako instytucja wychowawcza jest jednym z wielu etapów w życiu dziecka. Nauczyciele, rodzice i dzieci na okres czterech (lub mniej) lat stają się „terenem” wzajemnych oddziaływań. Aby proces wychowawczy przebiegał harmonijnie wspólne działania powinny być przemyślane, zaplanowane, zorganizowane, oparte na jasnych zasadach, które w efekcie pozwolą na osiągnięcie zaplanowanych celów.

II. PODSTAWA PRAWNA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
3. Podstawa programowa wychowania przedszkolnego zatwierdzona przez Ministerstwo Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 roku (poz.803), mającej stanowić zgodnie z zaleceniami MEN dokument podstawowy przy opracowywaniu innowacyjnych programów edukacyjnych.
4. Statut Przedszkola Samorządowego Nr 95 w Krakowie.

III. CEL GŁÓWNY

Nadrzędnym celem Programu Wychowawczego Przedszkola jest stwarzanie warunków do pełnego rozwoju osobowego każdego z naszych wychowanków, zgodnego z ich wrodzonym potencjałem i możliwościami w relacjach ze środowiskiem społeczno – kulturowym i przyrodniczym.

IV. CELE SZCZEGÓŁOWE

- Przestrzeganie zasad postępowania warunkujących bezpieczeństwo i właściwe postawy społeczne
- Kształtowanie podstawowych powinności moralnych np. życzliwości, tolerancji, uczciwości, sprawiedliwości, odpowiedzialności
- Tworzenie więzi uczuciowej z rodziną i środowiskiem, w którym dziecko wzrasta
- Rozwijanie umiejętności polubownego rozwiązywania spraw konfliktowych i dochodzenia do kompromisu
- Rozwijanie umiejętności rozróżniania dobra i zła
- Uświadamianie złożoności otaczającego świata i czyhających zagrożeń
- Uświadomienie dzieciom swoich praw i obowiązków
- Kształtowanie umiejętności rozpoznawania sprzętów i przedmiotów bezpiecznych i niebezpiecznych oraz umiejętności właściwego posługiwania się nimi
- Kształtowanie pojęcia „obcy”, uświadomienie dzieciom zagrożenia ze strony nieznanym
- Rozwijanie sprawności fizycznej
- Wdrażanie do zdrowego trybu życia
- Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych, wdrażanie dzieci do utrzymania ładu i porządku

V. CELE PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO

Celem programu jest świadome wprowadzanie dziecka w system pożądaných zachowań, zapewnienie warunków do pełnego rozwoju osobowego każdego wychowanka, poprawa jakości pracy wychowawczej, uwzględnienie potrzeb społeczności przedszkolnej: dzieci, rodziców, środowiska oraz pracowników. Program zawiera cele, które ukierunkowują działalność nauczyciela oraz wspomagają kształtowanie prawidłowych postaw funkcjonowania dzieci w grupie w oparciu o wzmocnienia pozytywne. Program wychowawczy jest zgodny z podstawą programową wychowania przedszkolnego i zawarty jest w następujących obszarach:

- Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcjonowanie w zabawie i sytuacjach zadaniowych (1)

- Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych. Wdrażanie dzieci do utrzymywania ładu i porządku (2)
- Wspomaganie rozwoju mowy dzieci (3)
- Wychowanie zdrowotne i kształtowanie sprawności fizycznej dzieci (5)
- Wdrażanie dzieci do dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych (6)
- Wychowanie dla poszanowania roślin i zwierząt. (12)
- Wychowanie rodzinne, obywatelskie i patriotyczne (15)

VI. KRYTERIA SUKCESU (spodziewane efekty)

Dziecko:

1. Dostrzega i rozumie potrzeby innych, akceptuje ich odrębność i indywidualność, jest tolerancyjne.
2. Rozumie i przestrzega zasady zgodnego współżycia w grupie.
3. Potrafi kulturalnie zwracać się do innych, używa zwrotów grzecznościowych.
4. Ma poczucie własnej wartości, wiary we własne siły, możliwości i umiejętności.
5. Potrafi nazywać, wyrażać i kontrolować swoje emocje.
6. Szanuje wolność innych, cudze zdanie.
7. Rozumie potrzebę poszanowania cudzej własności.
8. Wyraża swoje uczucia, potrzeby i oczekiwania, a także dostrzega je u innych.
9. Rozumie znaczenie dialogu w rozwiązywaniu sporów, potrafi argumentować swoje racje, oceny i odczucia.
10. Zna i kultywuje tradycje lokalne, regionalne i narodowe.
11. Ma świadomość przynależności narodowej: rozpoznaje godło i barwy narodowe, rozumie pojęcie ojczyzna.
12. Rozumie konieczność przestrzegania zasad zgodnego współżycia ze światem przyrody, przejawia postawy proekologiczne.
13. Rozumie potrzebę stosowania profilaktyki prozdrowotnej.
14. Zauważa sytuacje bezpieczeństwa własnemu i innych, potrafi unikać zagrożeń.
15. Umie funkcjonować w środowisku zgodnie z przyjętym powszechnie kanonem norm społecznych.
16. Zna swoje prawa i obowiązki.
17. Zna i ceni wartości moralne, takie jak: prawda, dobroć, piękno, sprawiedliwość, uczciwość, życzliwość, szacunek, wyrozumiałość.
18. Rozumie swoje prawo do pomocy ze strony dorosłych w trudnych sytuacjach.
19. Ma poczucie obowiązkowości, odpowiedzialności i wytrwałości decydujące o doprowadzaniu do końca rozpoczętej pracy.
20. Potrafi cieszyć się z własnych sukcesów, docenia sukcesy innych, umie z godnością przyjmować porażki.
21. Interesuje się otaczającym światem, poszukuje odpowiedzi na nurtujące go pytania.

VII. STANDARDY OSIĄGNIĘĆ DZIECI

BĄDŹ KULTURALNY

STANDARDY OSIĄGNIĘĆ DZIECI	PRZYKŁADOWE SPOSOBY REALIZACJI
Używa form grzecznościowych (proszę, dziękuję, przepraszam)	Uczenie się używania zwrotów grzecznościowych w określonych sytuacjach Dostarczanie dzieciom wzorców właściwego zachowania się (postawa nauczyciela, postacie z literatury itp.) Utrwalenie nawyku kulturalnego zachowania się w miejscach publicznych (sklep, kino, muzeum, teatr itp.)
Okazuje szacunek dorosłym, osobom starszym	Uwrażliwienie dzieci na potrzeby innych członków rodziny – spokojne i ciche zachowanie podczas odpoczynku, opiekowanie się osobami starszymi, chorymi
Posiada nawyk witania się i żegnania z innymi osobami poprzez stosowanie odpowiednich form grzecznościowych	Utrwalanie używania zwrotów grzecznościowych: dzień dobry, do widzenia itp. W odpowiednich sytuacjach
Jest miłe dla innych osób	Uczenie się mówienia miłych słów oraz dziękowania innym za miłe słowa
Dbą o porządek wokół siebie	Samodzielne podejmowanie prostych obowiązków w domu i w przedszkolu – sprzątanie zabawek, układanie książek Szanowanie wspólnych zabawek i odkładanie ich na wyznaczone miejsce Przyzwyczajanie dzieci do przestrzegania zasad dotyczących utrzymania porządku i szanowania zieleni w najbliższym otoczeniu (papiery wrzucamy do kosza, nie niszczymy drzew i krzewów)
Słucha kiedy inni mówią, mówi kiedy inni słuchają	Rozmowy z dziećmi na temat savoir-viv`u - stosowanie ich w codziennych sytuacjach
Nie mówi z pełnymi ustami	Opanowanie umiejętności kulturalnego jedzenia

BĄDŹ KOLEŻEŃSKI

STANDARDY OSIĄGNIĘĆ DZIECI	PRZYKŁDOWE SPOSOBY REALIZACJI
Bawi się zgodnie z rówieśnikami	Zawieranie umów z dziećmi dotyczących właściwego zachowania w przedszkolu, konsekwentne ich przestrzeganie
Szanuje cudzą własność	Interesowanie się wytworami swoich kolegów, dostrzeganie trudu włożonego w ich powstanie, poszanowanie własności i wytworów pracy kolegów
Okazuje pomoc dzieciom słabszym, bierze pod uwagę potrzeby innych	Rozumienie, że inni mają takie same potrzeby
Potrafi podzielić się z kolegami zabawką, słodyczami itp.	Rozumienie, że inni mają potrzebę uczestnictwa w zabawach, korzystania z zabawek, spożywania słodyczy i w związku z tym dzielenie się z nimi
Nie wyrządza nikomu krzywdy – nie wyśmiewa się, nie przedrzeźnia, nie przezywa	Dostrzeganie i przeciwstawianie się przejawom samolubstwa, okrucieństwa, przezywania, dokuczania – rozumienie przeżyć z tym związanych
Pomaga potrzebującym kolegom	Opiekowanie się nowymi kolegami oraz tymi, którzy tej pomocy potrzebują

KONTROLUJ SWOJE ZACHOWANIE

STANDARDY OSIĄGNIĘĆ DZIECI	PRZYKŁADOWE SPOSOBY REALIZACJI
Przestrzega zawartych umów – rozumie konsekwencje łamania ich, unika krzyku, kłótni	Ustalenie reguł i norm życia w grupie, przestrzeganie ich: posługiwanie się umiarkowanym głosem, mądre rozwiązywanie zaistniałych konfliktów
Nazywa pozytywne cechy charakteru: koleżeństwo, życzliwość, uprzejmość, tolerancję	Słuchanie utworów literackich; sytuacje edukacyjne, scenki dramatyczne – nazywanie cech charakteru głównych postaci
Wyraża swoje emocje w sposób kontrolowany, korzysta z pomocy dorosłych w trudnych sytuacjach	Uczenie dzieci umiejętności określania swoich uczuć, wyrażania swoich oczekiwań w sposób zrozumiały dla innych Zapoznawanie z bezpiecznymi sposobami rozładowywania emocji nie wyrządzając krzywdy innym np. darcie papieru, dmuchanie na bibułkę przyklepioną do nosa, zgniatanie gazety

	Poznanie wzorców właściwego zachowania – postawa nauczyciela, postacie z literatury
Prawidłowo przyjmuje krytykę, cieszy się z sukcesów	Uczenie właściwego przyjmowania pochwał i krytyki; poszukiwanie sposobów nagradzania sukcesów innych
Unika kłamstwa	Rozumie konsekwencje kłamstwa dla siebie i innych Podejmowanie oceny postępowania własnego i kolegów w konkretnych sytuacjach
Rozróżnia prawdę od fałszu, dobro od zła	Rozróżnianie prawdy, fałszu, fantazji, kłamstwa w utworach literackich i w sytuacjach codziennych Podejmowanie próby oceny i ocenianie postępowania bohaterów bajek i opowiadań Układanie zakończeń historyjek obrazkowych, przewidywanie skutków złego postępowania, wyciąganie wniosków
Mówi o swoich uczuciach	Uczenie dzieci umiejętności określania swoich uczuć Prowadzenie rozmów dotyczących własnych ocen i odczuć, liczenie się z uczuciami drugiej osoby

POZNAJ TRADYCJE RODZINNE I NARODOWE

STANDARDY OSIĄGNIĘĆ DZIECI	PRZYKŁADOWE SPOSOBY REALIZACJI
Kultywuje tradycje swojej rodziny	Pobudzanie ciekawości do interesowania się historią i tradycjami swojej rodziny
Pamięta o uroczystościach rodzinnych	Wzmacnianie więzi rodzinnych poprzez udział członków rodziny w uroczystościach organizowanych w przedszkolu, zajęciach otwartych itp.
Jest dumne z kraju, w którym mieszka	Uświadomienie dzieciom ich przynależności narodowej (zajęcia, każda nadarzająca się okazja) – jesteśmy Polakami, mieszkamy w Polsce
Szanuje język ojczysty i tradycje narodowe	Zapoznanie dzieci z barwami narodowymi, godłem, hymnem Polski
Zna piękno swojego kraju, regionu, miasta	Prowadzenie rozmów, zajęć dotyczących poznawania historii, zabytków Wycieczki po Krakowie
Wie, gdzie pracują jego rodzice i zna wartości wynikające z	Realizowanie tematów kompleksowych dotyczących poznawania różnych zawodów Prowadzenie rozmów i zajęć dotyczących

wykonywanego zawodu	poznawania pracy zawodowej rodziców, dziadków; zapraszanie przedstawicieli na zajęcia do przedszkola
---------------------	--

DBAJ O ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO

STANDARDY OSIĄGNIĘĆ DZIECI	PRZYKŁADOWE SPOSOBY REALIZACJI
Przestrzega zakazu nie oddalanie się od grupy (z określonego miejsca)	Ustalenie zasad warunkujących bezpieczeństwo podczas pobytu w przedszkolu (sala, ogród przedszkolny) oraz na wycieczkach
Rozumie zakaz brania do rąk nieznanymi przedmiotów, produktów	Przestrzeganie zakazu spożywania produktów nieznanego pochodzenia (owoce, rośliny, grzyby, słodycze itp. otrzymywane od obcych)
Informuje dorosłych o swoich dolegliwościach, złym samopoczuciu	Omówienie sposobu postępowania w razie złego samopoczucia, skaleczenia czy innej dolegliwości
Zna swoje imię, nazwisko i adres zamieszkania Zna osoby, które może poprosić o pomoc	Zapamiętanie własnego imienia, nazwiska i adresu zamieszkania Uczenie sposobu radzenia sobie w sytuacjach trudnych Poznanie numerów alarmowych Poznanie pracy pracowników mundurowych
Unika niebezpiecznych zabaw i zachowań	Dostarczenie dzieciom wzorów zachowania (filmy edukacyjne, teatrzyki, pogadanki) – poznanie konsekwencji niebezpiecznych zabaw i zachowań
Zachowuje ostrożność w kontaktach z obcymi	Poznanie niektórych możliwości radzenia sobie w sytuacjach zagrażających własnemu bezpieczeństwu
Nie zbliża się do nieznanymi zwierząt	Oglądanie slajdów, filmów o właściwym zachowaniu w ZOO, omówienie zachowań zwierząt, gdy: zwierzę jest zdenerwowane, chore, boi się
Przestrzega zasad ruchu drogowego dla pieszych	Dostarczenie wzorców właściwego zachowanie się na ulicy (wycieczki na skrzyżowanie, filmy edukacyjne, spotkanie z policjantami)
Uważnie porusza się po budynku przedszkola oraz w ogrodzie przedszkolnym	Ustalenie jasnych zasad warunkujących bezpieczeństwo podczas pobytu w przedszkolu – przestrzeganie umów grupowych Poznanie sposobu zachowania się w sytuacjach zagrożenia np. pożar

Przestrzeganie higieny życia codziennego	Przestrzeganie mycia rąk Higieniczne zachowanie się w toalecie Dbanie o estetykę wyglądu zewnętrznego Dostarczenie wiedzy zachowań prozdrowotnych
Przestrzeganie zasad zdrowego żywienia	Poznanie zasad zdrowego żywienia i wynikających z tego korzyści dla organizmu Wdrażanie do spożywania różnorodnych potraw

VIII. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

1. Metody pracy:

- Metody podające (przyswajanie): opowiadanie, pogadanka, historyjka obrazkowa, wiersze, piosenki, praca z tekstem
- Metody problemowe: gry dydaktyczne, giełda pomysłów – „Burza mózgów”, inscenizacja
- Metody aktywizujące (przeżywanie): drama, wystawa (ekspozycja), pokaz
- Metody praktyczne (działanie): ćwiczenia, gry dydaktyczne, zabawy intelektualne np. krzyżówki, rebusy, rozsypani

2. Formy pracy:

- Praca indywidualna
- Zabawa oraz inne rodzaje działalności dzieci pozwalające na rozwijanie własnej inicjatywy
- Czynności samoobsługowe dzieci (np. związane z utrzymaniem higieny osobistej) oraz praca użyteczna
- Spacer i wycieczki
- Zajęcia organizowane przez nauczycielkę z całą grupą lub prowadzone w mniejszych zespołach
- Udział w imprezach i uroczystościach organizowanych w przedszkolu i poza nim
- Udział w konkursach, quizach, turniejach

3. Warunki bazowe niezbędne do realizacji programu:

- Sale dydaktyczne dla każdej grupy
- Program wychowawczy dla każdej nauczycielki
- Pomoce dydaktyczne do zajęć
- Wyposażone kącki zabaw i sale do zajęć
- Ogród przedszkolny

IX. WARUNKI REALIZACJI

Programem wychowawczym objęte są dzieci przedszkolne. Zadania wychowawcze realizowane będą w sposób ciągły przez wszystkich nauczycieli poprzez odpowiedni dobór metod i form pracy, literaturę, pomoce dydaktyczne oraz stosowanie środków wychowawczych wzmacniających pozytywne zachowania dzieci. Nauczyciele będą współpracować z rodziną dziecka w celu ujednolicenia oddziaływań wychowawczych. Dzieci zaangażują się we wspólne tworzenie i przestrzeganie Kodeksu przedszkolaka. Pracownicy niepedagogiczni będą wspierać działania nauczycieli. Program obejmuje funkcjonowanie dziecka w grupie w zakresie podstawowych dziedzin życia przedszkolnego:

- samoobsługi i czynności higienicznych,
- zabaw samorządnych,
- zajęć i zabaw zorganizowanych, uroczystości,
- spożywania posiłków,
- spacerów, wycieczek, zabaw na powietrzu.

DZIECKO:

1. Poznaje swoje prawa i obowiązki.
2. Czuje się bezpieczne.
3. Rozwija się twórczo i jest samodzielne.
4. Ma możliwość indywidualnego rozwoju i osiąga sukces.
5. Uczy się dostrzegać swoje mocne strony.
6. Buduje pozytywny obraz samego siebie.
7. Jest świadome swojej przynależności narodowej.
8. Uczy się dostrzegać potrzeby innych ludzi.
9. Osiąga gotowość szkolną.

RODZICE:

1. Uzyskują pomoc pedagogiczną.
2. Otrzymują obiektywną ocenę postępów i niepowodzeń dziecka.
3. Mogą mówić otwarcie o swoich spostrzeżeniach na temat pracy przedszkola.
4. Bezpośrednio rozmawiać z nauczycielem o trudnych sprawach wychowawczych.
5. Mogą czynnie uczestniczyć w życiu przedszkola.
6. Czynnie wspierają przedszkole w jego działaniach.
7. Chętnie współpracują z nauczycielami, oferują wszechstronna pomoc.

NAUCZYCIELE:

1. Aktywnie realizują zadania przedszkola określone w dokumentach wewnętrznych placówki.
2. Współpracują z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

3. Doskonala swoja wiedze i uzyskują nowe doświadczenia.
4. Wykorzystują twórcze i aktywne metody pracy.
5. Uzyskują wyższe stopnie awansu zawodowego.
6. Monitorują efektywność własnej pracy.
7. Dziela się wiedzą i doświadczeniem z innymi nauczycielami.
8. Prowadzą obserwację pedagogiczną i diagnozują rozwój dziecka.
9. Dobierają metody wychowawcze i dydaktyczne, które wspomagają indywidualny rozwój dziecka.
10. Proponują rodzicom różnorodne formy współpracy.
11. W relacjach z dziećmi potrafią być cierpliwi, mili, wyrozumiali, serdeczni, ale i konsekwentni. Dotrzymują umów, przyrzeczeń i tajemnic. Pamiętają, że dziecko częściej reaguje na pochwałę niż na karę.
12. W relacjach z rodzicami pełnią rolę inspirującą i integrującą proces wychowawczy; pogłębiają wiedzę rodziców poprzez informowanie o osiągnięciach i ewentualnych niepowodzeniach dziecka oraz wzbogacanie wiedzy pedagogicznej rodziców, zbierają niezbędne informacje dotyczące warunków życia dziecka, jego zainteresowań.

PRACOWNICY OBSŁUGI:

1. Współdziałają w nauczycielem.
2. Dbają o bezpieczeństwo dzieci.
3. Są odpowiedzialni, kulturalni.
4. W kontaktach interpersonalnych są życzliwi i taktowni.
5. Znają swoje obowiązki i sumiennie się z nich wywiązują.
6. Nie angażują się w kontakty nauczyciela z rodzicami.

Wszyscy, zarówno rodzice, jak i cały personel przedszkola powinni kierować się zasadą, że jest coś, co w istotny sposób odróżnia nauczanie wartości od edukacji w innych dziedzinach, mianowicie: najważniejszym elementem tej nauki jest przykład dorosłych. Nie teoria, lecz zachowania dorosłych, czyli ich system wartości w działaniu, najdobitniej przemawiają do dzieci. Trzeba być bardzo uważnym, by praktykowane przez nas w codziennym życiu wartości, które dzieci dostrzegają i nieomylnie interpretują, były spójne z tymi, które głosimy i których chcemy dzieci nauczyć.

X. SYSTEM MOTYWACJI

Bardzo skutecznym środkiem wychowania są pochwały i nagrody. Mają one właściwości zachęcające i pobudzające do wysiłku każdego człowieka, szczególnie dziecko.

Nagradzamy za:

- podporządkowanie się umowom, zasadom wspólnie ustalonym;
- bezinteresowną pomoc słabszym;

- za wysiłek włożony w wykonanie pracy, zadania z uwzględnieniem możliwości dziecka;
- za bardzo dobre wypełnianie przyjętych na siebie obowiązków (np. dyżury).

Formy nagród:

- pochwała indywidualna,
- pochwała wobec grupy,
- pochwała w postaci specjalnego znaczka, nalepki,
- pochwała przed rodzicami,
- pochwała w postaci różnych emblematów uznania (serduszka, minki itp.), dostęp do atrakcyjnej zabawki, zajęcia, zabawy.

Po ustaleniu norm postępowania wskazane jest ustalenie określonych konsekwencji za brak podporządkowania się przyjętym normom, umowom i zasadom.

Środki zaradcze stosujemy za:

- nieprzestrzeganie ustalonych zasad i norm współżycia w grupie i w przedszkolu;
- stwarzanie sytuacji zagrażających bezpieczeństwu własnemu i innych;
- agresywne zachowanie skierowane na dorosłych, dzieci i przedmioty;
- przeszkadzanie innym w zabawie;
- celowe niewywiązywanie się z podjętych obowiązków;
- niszczenie cudzej własności oraz wytworów prac innych dzieci.

Formy środków zaradczych w przypadku niestosowania się do ustalonych wspólnych zasad:

- słowne upomnienie, czyli rozmowa (przypomnienie obowiązujących zasad),
- poinformowanie rodziców o przewinieniu,
- upomnienie wobec grupy,
- wyrażanie przez nauczyciela swojego smutku i zawodu z powodu zachowania dziecka,
- propozycje aktywności mającej na celu rozładowanie negatywnych emocji,
- ukazywanie następstw zachowania, aby skłonić do autorefleksji,
- odsunięcie na krótki czas od zabawy, czasowe odebranie przyznanego przywileju, np. utrata funkcji dyżurnego (spokojna i rzetelna informacja dotycząca czynu, a nie uderzająca w charakter dziecka).

Budowanie systemu motywacji opiera się na stosowaniu nagrody zaraz po wystąpieniu zachowania pożądanego, przechodzeniu od nagradzania ciągłego do sporadycznego, nagradzania nie tylko efektów, ale też prób wykonania czynności. Dziecko częściej reaguje na pochwałę niż na karę, dlatego też program wychowawczy przedszkola oparty jest na wzmocnieniach pozytywnych, nauczyciele jednak powinni unikać nadmiaru nagród,

zachowując konsekwencję w stosowaniu wzmocnień. Wychowawcy opracowując wspólnie z dziećmi „Kodeks postępowania” z jednej strony wspierają je i motywują do przestrzegania norm i zasad, z drugiej – konsekwentnie egzekwują go. Dziecko bowiem potrzebuje precyzyjnego i wyraźnego określenia, co jest dozwolone, a czego nie wolno.

XI. EWALUACJA

Program poddany zostanie ewaluacji. Ewaluacja uwzględniać powinna opinię wychowanków, rodziców, nauczycieli, pracowników przedszkola, wytwory dzieci.

Sposoby ewaluacji:

- ankieta dla Rodziców;
- analiza dokumentów (zapisy w dziennikach, plany miesięczne w poszczególnych grupach, arkusze obserwacji dziecka, hospitacje diagnozujące, sprawozdania z realizacji programu, ocena realizacji programu na końcowo rocznym spotkaniu Rady Pedagogicznej);
- analiza dokumentacji współpracy z rodzicami (protokoły zebrań z rodzicami,
- informacje zwrotne od rodziców;
- analiza twórczości dziecięcej (słownej, muzycznej, plastycznej, teatralnej);
- rozmowy z dziećmi, rodzicami, wychowawcami grup;
- ocena grupy przez nauczyciela,
- prezentacje dokonań dzieci w formie wystawki prac;
- materiał reportażowy (kronika przedszkola).

XII. BIBLIOGRAFIA

PROPOZYCJE LITERATURY UCZĄCEJ DZIECI WARTOŚCI

I. Szacunek

Utworki literackie, w których znajdują się przykłady szacunku lub braku szacunku:

1. H. Ch. Andersen, „Brzydkie kaczątko”.
2. J. Brzechwa, „Kwoka”.
3. J. Canfield, M. V. Hansen, „Balsam dla duszy dziecka”.
4. A. Lindgren, „Rasmus i włóczęga”, „Dzieci z Bullerbyn”.
5. T. i J. O’Neal, „Szacunek – ja na niego zasługuję i innym go okazuję!”, z serii „Skrzat od dobrych rad”.
6. B. Ostrowicka, „Ale ja tak chcę”.
7. M. Velthuijs, „Żabka i obcy”.
8. A. – C. Westly, „Sekret taty i ciężarówka”.

II. Uczciwość

Utwory literackie, w których znajdują się przykłady uczciwości lub braku uczciwości:

1. J. Brzechwa, „Kłamczucha”, „Pchła Szachrajka”, „Szelmostwa Lisa Witalisa”.
2. E. Kastner, „Mania czy Ania”.
3. C. Collodi, „Pinokio”.
4. A. Lindgren, „Pippi Pończoszonka”.
5. Z. Rogoszówna, „Dzieci Pana Majstra”.

III. Odpowiedzialność

Utwory literackie, w których znajdują się przykłady odpowiedzialności lub jej braku:

1. P. Bourgeois, B. Clark, „Franklin mały zapominalski”.

LITERATURA DLA DOROSŁYCH

1. Koźmińska, E. Olszewska, Z dzieckiem w świat wartości, Świat Książki, Warszawa 2007.
2. D. Nolte, R. Harris, Dzieci patrzą na nas, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2002.
3. R. Cole, Inteligencja moralna dzieci, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2003.

XIII. Załączniki

1. Kwestionariusz ankiety dla Rodziców
2. Przykładowe scenariusze zajęć